

Відгук
офіційного опонента на дисертацію О.Б.Ганусин
“Повсякденне життя української інтелігенції Галичини в другій
половині XIX – на початку XX століття”, подану на здобуття
наукового ступеня кандидата історичних наук
за спеціальністю 07.00.01 – історія України

Кандидатська дисертація Олени Богданівни Ганусин висвітлює повсякденне життя української світської і духовної інтелігенції Галичини в другій половині XIX – на початку XX ст. Дослідниця звернула свою увагу на соціальні характеристики і становище інтелігентних верств населення, можливості для їх самореалізації, реконструювала ціннісні орієнтири, світогляд і мотивацію дій у приватній і публічній сферах, відобразила процеси самоідентифікації в середовищі місцевої інтелігенції. Обрана тема має наукову і суспільно-політичну актуальність, бо висвітлює тогочасну історію української інтелігенції в контексті повсякденного життя, а не політичних або культурних подій, що, як правило, найбільше цікавили дослідників. Актуальність теми, мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження, хронологічні й територіальні рамки та деякі інші атрибути у вступній частині роботи обгрунтовані досить фахово. Висвітлюючи збрану тему, дисертантка використала джерела, що стосуються переважно громадсько активних інтелігентів, з відносно високим соціальним становищем, які “знаходилися в колі суспільних зацікавлень і дискусій, залишили писемні особисті матеріали” (с. 17).

Структура роботи логічна, побудована за проблемно-хронологічним принципом, складається зі вступу, п'яти розділів, поділених на 16 підрозділів, висновків, списку використаних джерел і літератури, додатків. *Перший розділ* “Історіографія, джерела і методологія дослідження” О.Ганусин розпочала з аналізу методологічного і понятійного апарату роботи, розкрила український і зарубіжний досвід вивчення повсякдення. Історія повсякденності, в центрі якої є “людина з її рутиною”, стала популярним і визнаним науковим напрямом лише з кінця 1980-х рр. Окремо висвітлюються проблеми, пов'язані з визначенням понять “інтелігенція” та “українська інтелігенція” як соціальної

26. 10. 18

верстви, що виконувала кваліфіковану розумову працю і заробляла нею на проживання, мала певні морально-психологічні риси та ін. За твердженням автора, у Східній Галичині українська інтелігенція була “невеликою групою – 6–7 тис. осіб, що становило 0,12 % від кількості населення краю. Вона мала загальну гуманітарну спрямованість” (с. 216).

У підрозділі, присвяченому історіографії і джерельній базі дослідження, розкрито напрями вивчення проблематики за тематичним принципом. На основі аналізу кількох десятків праць в Україні й за кордоном (як правило, польських дослідників) О.Ганусин зробила аргументований висновок, що найчастіше історики розглядали життя української інтелігенції в контексті її соціально-професійної структури, професійної і громадсько-культурної діяльності. Останнім часом в українській історіографії з’являються праці, в яких знайшли відображення побут і дозвілля інтелігентних верств суспільства. Водночас ряд аспектів порушеної проблематики досі залишаються маловивченими: життєві обставини, в яких перебували інтелігенти, їхні емоції, судження, цінності та ін.

Основою для написання дисертації послужило опрацювання широкого кола джерел, які фахово поділені дослідницею на різні групи: т. зв. “цело-документи” (мемуарні джерела, епістолярій), офіційні документи (метричні записи, медичні довідки, шкільні свідоцтва, дипломи, паспорти, статистичні дані), матеріали преси і публіцистики, художні твори. Основну увагу було зосереджено на аналізі особистих матеріалів (листування і спогадів). О.Ганусин широко використала матеріали з архівних установ в Україні та Польщі – Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника НАН України (*119 справ з 11 фондів*), Державного архіву Івано-Франківської області (*шість справ з трьох фондів*), Центрального державного історичного архіву України, м. Львів (далі – ЦДАЛ України, *91 справа з 23 фондів*), а також Головного архіву давніх актів у Варшаві (*Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, дві справи з двох фондів*), усього – 219 позицій.

Щоправда, у списку використаних джерел і літератури, згідно існуючих вимог, спочатку повинні вказуватися центральні архіви (наприклад, ЦДІАЛ України), а пізніше – місцеві. На наш погляд, доцільно було у списку літератури відокремити монографії і статті від авторефератів дисертацій. У дисертаційному дослідженні використано також опубліковані джерельні матеріали: офіційні документи, спогади та біографічні матеріали, листування, публіцистику, статистичні матеріали, художню літературу. Загалом список використаних першоджерел налічує 487 позицій (включаючи неопубліковані й опубліковані джерела), а разом з фаховою літературою – 846 позицій. Це є цілком достатньо, щоб розкрити порушену в дисертації наукову проблему на належному рівні.

У *другому розділі* з'ясовано особливості формування українського інтелігента від батьківського дому до часу закінчення навчання, зокрема його соціальне походження і родинне виховання, гімназійні та студентські середовища, знакові особистості, що впливали на світогляд молодого людини. О.Ганусин аргументовано переконує, що фундамент майбутнього світогляду інтелігенції закладає батьківське виховання. Дослідниця виділяє три середовища, з яких формувалася українська інтелігенція в плані соціального походження: селянські родини, сім'ї самої інтелігенції (священників, учителів та ін.), діти яких ставали інтелігентами в другому поколінні, дрібна шляхта. Більшу частину інтелігенції становили вихідці з сільської місцевості, з селянських і священницьких родин. Висвітлюючи організацію повсякденного життя в період навчання, дисертантка звернула увагу на облаштування щоденного побуту гімназистів і студентів та їх матеріальне становище, улюблені форми дозвілля і т. п. У навчальних закладах формувалася національна самосвідомість молоді, що робила перші кроки в громадсько-національній роботі. В окремому підрозділі охарактеризовано знакові постаті в середовищі української інтелігенції, чий спосіб життя і діяльності ставали зразками для наслідування (М.Шашкевич, В.Барвінський, І.Франко та ін.).

Третій розділ присвячений аналізу професійної діяльності української інтелігенції – фахово-соціального статусу, професійної реалізації, т. зв. “другої професії” і додаткових джерел заробітку. Серед основних фахових груп світської інтелігенції були педагогічні працівники, юристи, творча інтелігенція. чималий авторитет у суспільстві мали священнослужителі. Майже половину від усієї інтелігенції становили урядники, що мали досить високий соціальний статус. Найбільш диференційованою соціально-професійною групою у фінансовому і правовому плані залишалися педагоги, не дуже популярними через низьку оплату праці були творчі професії. Щодо професійної реалізації, то, як переконливо стверджує О.Ганусинь, при виборі професії молоді люди керувалися власними пізнавальними інтересами й амбіціями, порадами батьків, фінансовими можливостями сім’ї тощо. Українські інтелігенти працювали переважно в провінційних містечках. Наголошується, що деякі професії (лікарів, правників та ін.) українцям було надто складно здобути через конкуренцію з боку поляків. Траплялися випадки, коли інтелігенти поєднували декілька професій і видів діяльності, як правило, з метою покращення матеріального становища, а також, щоб втілити свої таланти й амбіції. Для інтелігентів додатковими професіями найчастіше ставали літературна творчість, журналістика, культурно-громадська і політична діяльність.

У *четвертому розділі* дисертантка розкрила світоглядні цінності української інтелігенції, уявлення про суспільні обов’язки в умовах кристалізації модерної національної самосвідомості та загострення українсько-польських суперечностей. На думку О.Ганусинь, інтелігенція створювала і поширювала в суспільстві про себе “ідеальний” образ “борців за народні національні інтереси”, але ідеалізований образ інтелігента нерідко суперечив дійсності. Цілком аргументованою є теза про не надто активну громадську діяльність українського жіноцтва, що “залишалося в тіні чоловічої активності” через суспільні стереотипи до жінки як насамперед господині й матері. Окремо висвітлюється ідея “служіння народу” в житті галицької інтелігенції, більшість

якої працювала задля блага простого народу, зберігаючи при цьому лояльність до уряду або йдучи на компроміси. Висвітлюючи особливості товариських контактів інтелігенції в Галичині, дослідниця наголосила, що особисті взаємини перебували під впливом міжнаціональних відносин, особливо з поляками, міжпартійної боротьби, амбіцій та ідейних суперечок. О.Ганусин переконує, що інтелігенція через свою малочисельність поділялася насамперед за віковими ознаками, а найпоширенішим способом підтримання стосунків було листування. Окремий підрозділ дає детальне уявлення про сімейно-приватний простір повсякдення: місце дому й сім'ї в ієрархії цінностей інтелігенції.

П'ятий розділ висвітлює побут і дозвілля української інтелігенції, зокрема її матеріальне становище, організацію домашнього господарства, позаробочого часу й відпочинку. Щодо побуту інтелігенції, то він залежав насамперед від матеріального стану і місця проживання. У підрозділах цього розділу ґрунтовно проаналізовано фінансово-матеріальні умови життя інтелігентів, що сильно відрізнялися залежно від освіти, фаху, посади, місця праці та ін., описано особливості житла, харчування й одягу. Інтелігенти намагалися підтримувати позицію елітарної соціальної групи за допомогою певного стилю поведінки, проведення дозвілля, подорожей в Європу, на підросійську Україну, в Карпати та ін., що підтверджується в дисертації на конкретних прикладах. Найчастіше місцями для відпочинку й урочистостей інтелігенції були родинні домівки і домівки друзів, колег, церква, культурно-просвітні організації.

Основну частину дисертаційної роботи завершують висновки, в яких О.Ганусин логічно й аргументовано підсумувала результати свого дослідження. У кінці роботи вміщено 25 додатків, переважно світлини тогочасних діячів та їх родин, друзів, фото будинків, де вони проживали і т. п. Щоправда, додатки в дисертаціях, згідно існуючих вимог, слід позначати буквами, а не цифрами. Основні положення і результати дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію на низці міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій, у

дев'яти статтях і чотирьох тезах доповідей на конференціях, у т. ч. чотири статті опубліковано в українських фахових виданнях і три – в закордонних.

Водночас хотілося б висловити ряд зауважень і побажань до опонованої дисертаційної роботи. *По-перше*, висвітлюючи повсякденне життя українських інтелігентів Галичини другої половини ХІХ – початку ХХ ст., О.Ганусин вартувало звернути дещо більшу увагу на аналіз джерел, на основі яких проводилося дослідження. Особливо це стосується неопублікованих архівних матеріалів, вперше введених у науковий обіг, що є найбільшою цінністю будь-якої роботи. У дисертації джерельній базі присвячено трохи більше п'яти сторінок (с. 46–51), а в авторефераті – лише один абзац. Зокрема, незрозуміло, чиє приватне листування використала дослідниця, епістолярні спадщини яких діячів були найбільш інформативними для вивчення обраної теми, досить побіжно проаналізовані матеріали преси і публіцистики тощо. На нашу думку, варто було в підрозділі 1.3 більш детально показати, на основі яких джерел створено, по суті, збірний образ повсякденного життя української інтелігенції, її життєвих стратегій, соціального статусу і т. п.

По-друге, хронологічні межі дослідження охоплюють понад 50 років, що були ключовими для переходу в Галичині від традиційного, аграрного до індустріального суспільства, запровадження товарно-грошової відносин. Це мало суттєвий вплив на зміни в повсякденному житті місцевої української інтелігенції в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Відповідно слід було більш детально пояснити, наскільки і в чому саме змінилася в досліджуваній період професійна діяльність представників інтелігенції, їх світоглядні цінності, побут і дозвілля. Головним осередком діяльності інтелігентів постійно залишався Львів, але доречно було б подати в дисертації більше сюжетів, пов'язаних з діяльністю людей розумової праці на провінції, чим вона відрізнялася від столичної. Наприклад, за словами О.Ганусин (с. 210), “елементом культури поступово ставав кінематограф, ... до Першої світової війни для кінотеатрів у Львові було пристосовано понад 20 залів ...”. Виникає

логічне питання: яка була в той час ситуація, для порівняння, у Станиславові, Тернополі та інших містах Галичини, чи мала там можливість інтелігенція відвідувати кінотеатри і т. п.?

З другого боку, в роботі дещо бракує матеріалу (мабуть, це треба було поставити одним з її завдань), що дає уявлення про повсякденне життя української інтелігенції в Галичині в порівняльному аспекті з польською, єврейською та ін. Так, на с. 205 було сказано, що “житло, харчування та одяг людей розумової праці поєднували західноєвропейські, польські та українські національні риси”. Однак було б цікаво довідатися про співвідношення між цими чинниками на формування національного характеру місцевих інтелігентів-українців, у чому безпосередньо виражалися “західні культурні впливи”? Видається, що були й відповідні культурні впливи з боку Російської імперії, принаймні на інтелігенцію русофільського (москвофільського) спрямування, про які чомусь не згадується.

По-третє, висновки в кінці дисертаційної роботи (с. 215–218) варто було б зробити більш інформативними й такими, що глибше відповідають поставленим у вступі завданням (шість завдань).

По-четверте, деякі аспекти в роботі потребують уточнення, поглиблення. Так, висвітлюючи професійну діяльність інтелігенції, дисертантка стверджує, що В.Барвінський у 1869 р. звинувачував в адміністративно-організаційних проблемах львівської “Правди” редакторів А.Вахнянина та О.Партицького, яких підозрював у розтрачуванні присланих “з України” грошей на розвиток журналу (с. 133). Звідси робиться висновок про непрофесійність ряду галицьких діячів, що займалися редакторською діяльністю як “другою професією”. Однак у даному випадку ситуація, на наш погляд, виглядає не такою вже однозначною. Не вдаючись у деталі складних і суперечливих взаємовідносин між галичанами і П.Кулішем (див. праці К.Студинського, Є.Нахліка та ін.), хотілося б наголосити, що на перешкоді домовленостям обох сторін стали причини як об’єктивні, так і суб’єктивні,

включаючи особливості характеру самого П.Куліша. Висвітлюючи поїздку в 1872 р. Я. Головацького і кількох галичан-русофілів до М. Максимовича на Михайловій Горі біля Канева, дисертантка констатує, що наддніпрянський діяч зустрів їх прохолодно, але не дає пояснення чому (с. 163). Це важливо для кращого розуміння суті взаємин між галичанами і наддніпрянськими українцями.

На с. 162 О.Ганусин, посилаючись на спомини О.Барвінського, стверджує, що “інтелігенти з Галичини почали їздити на Наддніпрянщину, де особисто знайомилися зі своїми колегами і нав’язували потрібні контакти” (с. 162). Доречно було б подати більш конкретну інформацію про такі поїздки, що навіть на початку ХХ ст. не були масовими. Водночас дисертантка переконує на с. 164, що “на зламі ХІХ–ХХ ст їхні зв’язки (між наддніпрянцями і галичанами. – *І.Р.*) послабилися”. Хотілося б побачити більш ґрунтовні аргументи для цього висновку, з посиланням на сучасну наукову літературу, бо, на наш погляд, наддніпрянсько-галицькі взаємини в той час не стали слабшими, навпаки, з утворенням політичних партій і кристалізацією ідеї національної державності й соборності України майже одночасно по обидва боки австро-російського кордону вони мали тенденцію до поглиблення (винятком став хіба що короткотривалий період Першої російської революції 1905–1907 рр.). Як переконує О.Ганусин на с. 173, “побутовий конфлікт між сусідами М.Грушевським і І.Франком стався через гавкіт Франкових собак, які заважали вченому спати”. Це був, очевидно, привід, а справжні причини конфлікту мали глибше коріння.

Визнавши, що українська інтелігенція була поділена “за партійним принципом”, О.Ганусин вбачає в цьому основну причину поразок під час виборчих кампаній до австрійського парламенту і Галицького сейму (с. 137). Цей висновок потребує уточнення, бо зменшення кількості руських послів упродовж кількох каденцій пояснювалося не тільки поділом інтелігенції на національно-політичні орієнтації, а швидше рядом інших причин – низьким

рівнем національної самосвідомості, пасивністю значної частини тогочасного українського суспільства та ін. Водночас доцільно було в руслі поставлених у вступі завдань розкрити відмінності в повсякденному житті представників різних національно-політичних орієнтацій – українофілів, полоніфілів, русофілів (москвофілів) та ін.

Крім того, в роботі нечасто трапляються русизми, мовно-стилістичні огріхи, друкарські помилки (“заложене товариство”, “скорє закриття” (с. 145), та ін.). Варто було б подати словник використаних у дисертації маловживаних, застарілих термінів (або замінити їх на більш сучасні), наприклад, “адюльтер” (с. 179), “суплент” (с. 187), “авскультант” (с. 188), “шпихлір” (с. 197) та деякі ін.

Однак, незважаючи на окремі зауваження й побажання, які не мають принципового характеру, вважаємо, що кандидатська дисертація О.Б.Ганусин “Повсякденне життя української інтелігенції Галичини в другій половині XIX – на початку XX століття” є завершеним, самостійним, комплексним дослідженням. У цілому вона відповідає встановленим в Україні вимогам до такого роду робіт, що дає усій підставі спеціалізованій вченій раді у Львівському національному університеті імені Івана Франка присудити дисертанту науковий ступінь кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України.

Офіційний опонент

доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії України

І.Я.Райківський

Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

І.Я. Райківський
Вчений радник кафедри історії України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Львів, вул. С.Бандері 11
Тел. (0322) 637-111, 637-112, 637-113, 637-114, 637-115, 637-116, 637-117, 637-118, 637-119, 637-120, 637-121, 637-122, 637-123, 637-124, 637-125, 637-126, 637-127, 637-128, 637-129, 637-130, 637-131, 637-132, 637-133, 637-134, 637-135, 637-136, 637-137, 637-138, 637-139, 637-140, 637-141, 637-142, 637-143, 637-144, 637-145, 637-146, 637-147, 637-148, 637-149, 637-150, 637-151, 637-152, 637-153, 637-154, 637-155, 637-156, 637-157, 637-158, 637-159, 637-160, 637-161, 637-162, 637-163, 637-164, 637-165, 637-166, 637-167, 637-168, 637-169, 637-170, 637-171, 637-172, 637-173, 637-174, 637-175, 637-176, 637-177, 637-178, 637-179, 637-180, 637-181, 637-182, 637-183, 637-184, 637-185, 637-186, 637-187, 637-188, 637-189, 637-190, 637-191, 637-192, 637-193, 637-194, 637-195, 637-196, 637-197, 637-198, 637-199, 637-200, 637-201, 637-202, 637-203, 637-204, 637-205, 637-206, 637-207, 637-208, 637-209, 637-210, 637-211, 637-212, 637-213, 637-214, 637-215, 637-216, 637-217, 637-218, 637-219, 637-220, 637-221, 637-222, 637-223, 637-224, 637-225, 637-226, 637-227, 637-228, 637-229, 637-230, 637-231, 637-232, 637-233, 637-234, 637-235, 637-236, 637-237, 637-238, 637-239, 637-240, 637-241, 637-242, 637-243, 637-244, 637-245, 637-246, 637-247, 637-248, 637-249, 637-250, 637-251, 637-252, 637-253, 637-254, 637-255, 637-256, 637-257, 637-258, 637-259, 637-260, 637-261, 637-262, 637-263, 637-264, 637-265, 637-266, 637-267, 637-268, 637-269, 637-270, 637-271, 637-272, 637-273, 637-274, 637-275, 637-276, 637-277, 637-278, 637-279, 637-280, 637-281, 637-282, 637-283, 637-284, 637-285, 637-286, 637-287, 637-288, 637-289, 637-290, 637-291, 637-292, 637-293, 637-294, 637-295, 637-296, 637-297, 637-298, 637-299, 637-300, 637-301, 637-302, 637-303, 637-304, 637-305, 637-306, 637-307, 637-308, 637-309, 637-310, 637-311, 637-312, 637-313, 637-314, 637-315, 637-316, 637-317, 637-318, 637-319, 637-320, 637-321, 637-322, 637-323, 637-324, 637-325, 637-326, 637-327, 637-328, 637-329, 637-330, 637-331, 637-332, 637-333, 637-334, 637-335, 637-336, 637-337, 637-338, 637-339, 637-340, 637-341, 637-342, 637-343, 637-344, 637-345, 637-346, 637-347, 637-348, 637-349, 637-350, 637-351, 637-352, 637-353, 637-354, 637-355, 637-356, 637-357, 637-358, 637-359, 637-360, 637-361, 637-362, 637-363, 637-364, 637-365, 637-366, 637-367, 637-368, 637-369, 637-370, 637-371, 637-372, 637-373, 637-374, 637-375, 637-376, 637-377, 637-378, 637-379, 637-380, 637-381, 637-382, 637-383, 637-384, 637-385, 637-386, 637-387, 637-388, 637-389, 637-390, 637-391, 637-392, 637-393, 637-394, 637-395, 637-396, 637-397, 637-398, 637-399, 637-400, 637-401, 637-402, 637-403, 637-404, 637-405, 637-406, 637-407, 637-408, 637-409, 637-410, 637-411, 637-412, 637-413, 637-414, 637-415, 637-416, 637-417, 637-418, 637-419, 637-420, 637-421, 637-422, 637-423, 637-424, 637-425, 637-426, 637-427, 637-428, 637-429, 637-430, 637-431, 637-432, 637-433, 637-434, 637-435, 637-436, 637-437, 637-438, 637-439, 637-440, 637-441, 637-442, 637-443, 637-444, 637-445, 637-446, 637-447, 637-448, 637-449, 637-450, 637-451, 637-452, 637-453, 637-454, 637-455, 637-456, 637-457, 637-458, 637-459, 637-460, 637-461, 637-462, 637-463, 637-464, 637-465, 637-466, 637-467, 637-468, 637-469, 637-470, 637-471, 637-472, 637-473, 637-474, 637-475, 637-476, 637-477, 637-478, 637-479, 637-480, 637-481, 637-482, 637-483, 637-484, 637-485, 637-486, 637-487, 637-488, 637-489, 637-490, 637-491, 637-492, 637-493, 637-494, 637-495, 637-496, 637-497, 637-498, 637-499, 637-500, 637-501, 637-502, 637-503, 637-504, 637-505, 637-506, 637-507, 637-508, 637-509, 637-510, 637-511, 637-512, 637-513, 637-514, 637-515, 637-516, 637-517, 637-518, 637-519, 637-520, 637-521, 637-522, 637-523, 637-524, 637-525, 637-526, 637-527, 637-528, 637-529, 637-530, 637-531, 637-532, 637-533, 637-534, 637-535, 637-536, 637-537, 637-538, 637-539, 637-540, 637-541, 637-542, 637-543, 637-544, 637-545, 637-546, 637-547, 637-548, 637-549, 637-550, 637-551, 637-552, 637-553, 637-554, 637-555, 637-556, 637-557, 637-558, 637-559, 637-560, 637-561, 637-562, 637-563, 637-564, 637-565, 637-566, 637-567, 637-568, 637-569, 637-570, 637-571, 637-572, 637-573, 637-574, 637-575, 637-576, 637-577, 637-578, 637-579, 637-580, 637-581, 637-582, 637-583, 637-584, 637-585, 637-586, 637-587, 637-588, 637-589, 637-590, 637-591, 637-592, 637-593, 637-594, 637-595, 637-596, 637-597, 637-598, 637-599, 637-600, 637-601, 637-602, 637-603, 637-604, 637-605, 637-606, 637-607, 637-608, 637-609, 637-610, 637-611, 637-612, 637-613, 637-614, 637-615, 637-616, 637-617, 637-618, 637-619, 637-620, 637-621, 637-622, 637-623, 637-624, 637-625, 637-626, 637-627, 637-628, 637-629, 637-630, 637-631, 637-632, 637-633, 637-634, 637-635, 637-636, 637-637, 637-638, 637-639, 637-640, 637-641, 637-642, 637-643, 637-644, 637-645, 637-646, 637-647, 637-648, 637-649, 637-650, 637-651, 637-652, 637-653, 637-654, 637-655, 637-656, 637-657, 637-658, 637-659, 637-660, 637-661, 637-662, 637-663, 637-664, 637-665, 637-666, 637-667, 637-668, 637-669, 637-670, 637-671, 637-672, 637-673, 637-674, 637-675, 637-676, 637-677, 637-678, 637-679, 637-680, 637-681, 637-682, 637-683, 637-684, 637-685, 637-686, 637-687, 637-688, 637-689, 637-690, 637-691, 637-692, 637-693, 637-694, 637-695, 637-696, 637-697, 637-698, 637-699, 637-700, 637-701, 637-702, 637-703, 637-704, 637-705, 637-706, 637-707, 637-708, 637-709, 637-710, 637-711, 637-712, 637-713, 637-714, 637-715, 637-716, 637-717, 637-718, 637-719, 637-720, 637-721, 637-722, 637-723, 637-724, 637-725, 637-726, 637-727, 637-728, 637-729, 637-730, 637-731, 637-732, 637-733, 637-734, 637-735, 637-736, 637-737, 637-738, 637-739, 637-740, 637-741, 637-742, 637-743, 637-744, 637-745, 637-746, 637-747, 637-748, 637-749, 637-750, 637-751, 637-752, 637-753, 637-754, 637-755, 637-756, 637-757, 637-758, 637-759, 637-760, 637-761, 637-762, 637-763, 637-764, 637-765, 637-766, 637-767, 637-768, 637-769, 637-770, 637-771, 637-772, 637-773, 637-774, 637-775, 637-776, 637-777, 637-778, 637-779, 637-780, 637-781, 637-782, 637-783, 637-784, 637-785, 637-786, 637-787, 637-788, 637-789, 637-790, 637-791, 637-792, 637-793, 637-794, 637-795, 637-796, 637-797, 637-798, 637-799, 637-800, 637-801, 637-802, 637-803, 637-804, 637-805, 637-806, 637-807, 637-808, 637-809, 637-810, 637-811, 637-812, 637-813, 637-814, 637-815, 637-816, 637-817, 637-818, 637-819, 637-820, 637-821, 637-822, 637-823, 637-824, 637-825, 637-826, 637-827, 637-828, 637-829, 637-830, 637-831, 637-832, 637-833, 637-834, 637-835, 637-836, 637-837, 637-838, 637-839, 637-840, 637-841, 637-842, 637-843, 637-844, 637-845, 637-846, 637-847, 637-848, 637-849, 637-850, 637-851, 637-852, 637-853, 637-854, 637-855, 637-856, 637-857, 637-858, 637-859, 637-860, 637-861, 637-862, 637-863, 637-864, 637-865, 637-866, 637-867, 637-868, 637-869, 637-870, 637-871, 637-872, 637-873, 637-874, 637-875, 637-876, 637-877, 637-878, 637-879, 637-880, 637-881, 637-882, 637-883, 637-884, 637-885, 637-886, 637-887, 637-888, 637-889, 637-890, 637-891, 637-892, 637-893, 637-894, 637-895, 637-896, 637-897, 637-898, 637-899, 637-900, 637-901, 637-902, 637-903, 637-904, 637-905, 637-906, 637-907, 637-908, 637-909, 637-910, 637-911, 637-912, 637-913, 637-914, 637-915, 637-916, 637-917, 637-918, 637-919, 637-920, 637-921, 637-922, 637-923, 637-924, 637-925, 637-926, 637-927, 637-928, 637-929, 637-930, 637-931, 637-932, 637-933, 637-934, 637-935, 637-936, 637-937, 637-938, 637-939, 637-940, 637-941, 637-942, 637-943, 637-944, 637-945, 637-946, 637-947, 637-948, 637-949, 637-950, 637-951, 637-952, 637-953, 637-954, 637-955, 637-956, 637-957, 637-958, 637-959, 637-960, 637-961, 637-962, 637-963, 637-964, 637-965, 637-966, 637-967, 637-968, 637-969, 637-970, 637-971, 637-972, 637-973, 637-974, 637-975, 637-976, 637-977, 637-978, 637-979, 637-980, 637-981, 637-982, 637-983, 637-984, 637-985, 637-986, 637-987, 637-988, 637-989, 637-990, 637-991, 637-992, 637-993, 637-994, 637-995, 637-996, 637-997, 637-998, 637-999, 637-1000